

The image shows the cover of a book titled "Magtymguly". The title is written in a cursive script inside a white, cloud-like shape with a dark border. The background is a dark brown color with a repeating pattern of stylized, vertical, calligraphic motifs in red and white. The motifs consist of vertical lines with curved, hook-like shapes at the top and bottom, resembling stylized letters or symbols. The overall design is intricate and traditional.

Magtymguly

«TURAN»
Aşgabat, 1991

Magtymguly – Goşgular Kitapça
türkmen klassygy Magtymguly
Pyragynyň goşgulary girizildi.
«Ýedigen» kitaphanajygy – Aşgabat, «Turan»
neşirýaty, 1991.

TSSR-iň halk ýazyjysy Gurbandurdy
Gurbansähedowyň redaksiýasy bilen. Redaktor-düzüji:
Tejen Nepesow.

Neşir üçin jogapkärler: Kömek Kulyýew, Anna Sous.
Suratçylar: Sülgün, Myrat, Annaguly Hojagulyýewler.

Bu kitapdaky maglumat "bolşy ýaly" esaslarda,
kepilliksiz getirilýär. Bu iş taýýarlananda ähli
seresaplyk çäreleri görülen hem bolsa, ne awtor(lar), bu
işdäki informasiýa sebäpli çekilen göni ýa gytaklaýyn
ýitgi ýa zeled üçin hiç bir adamyň ýa guramanyň öňünde
jogapkärçilik çekmeýär.

PDF-a geçirildi: 23. Awgust 2013

MAZMUNY

Magtymguly	iii
Türkmeniň	1
«Oýan» diýdiler	3
Boýlaryňa	4
Uýat eýleýir	5
Bu gün	6
Söýmüşem seni	8
Aýryldym	11
Armanym galdy	13
Öýlengin	15
Bady-sabany görsem	17
Gökleň	19
Soňudagy	21
Behem eder	22
Hasar dagyndadyr	23

Atça bolmaz	24
Ili gözlär	25
Geçdi diýip aglaryn	27
Diş gitmek	29
Gözel «Şirgazy»	31
Döke başlady	33
Döker bolduk ýaşymyz	35
Çowdur han üçin	36
Ýörmeli boldy	38
Reýgan eýledi	39
Arşy aglaýa	41
Öňi-ardy bilinmez	42
Ýáýlahlary bar	43
Döwletalynyň	44
Aly siziňdir	46
Fetdah	48
Biwepalardan	50

Gaça başlady	51
Yhsan kaýsy bilinmez	53
Äleme belgilidir	54

MAGTYMGULY

(1733 – 1798)

Ol Gürgen derýasynyň boýunda, Küm methowuzdan gündogarda Hajygowşan obasynda Döwletmemmet—Azady ýaly ulamanyň maşgalasynda dogulýar. Köp doganyň biri bu oglan atasy Azadydan ylym we edep alýar; arap, pars we gadymky türk dilini öwrenýär. Soň Hywada, Şirgazy medresesinde okaýar, Rabguzy, Ýunus, Emre, Sagdy, Rумы we Hafyz ýaly ussatlary özleşdirýär. Pyragy lakamynda şygrylar tejribe edýär. Nedir şa, Ahmet şa Dürrany, Agamuhammet şa Gajar ýaly hökümdarlaryň syýasat we hereketlerinden maglumatly, "Diwany" juda meşhur — onuň mälim bolan 700 şygryndan 200 takmyny halk aýdymy. Derýa taşlanan "Diwanyndan" derek ýok. "Diwanyň" göçürme nusgalary Moskwada, Wengriýada, Leningrad-da, Daşkentde, Bakuwda, has köpüsi Aşgabatda saklanýar. Magtymguly milli türkmen edebiýatyny esaslandyryjy. Her türkmen ony öz edebi

atasy saýýar, pähimiň we çeperçiligiň elýetmez nusgasy diýip tanaýar. Magtymguly hakda roman, drama, kino döredildi, onuň portreti çekildi. Aşgabadyň baş köçesine we Türkmen döwlet uniwersitetine Magtymgulynyň ady berildi.

Magtymguly bizde söz sungatynyň seresi hem ölçegi.

Tejen Nepesow

Türkmeniň

Jeýhun bilen Bahry-Hazar arasy, Çöl
üstünden öser ýeli türkmeniň,
Gül-gunçasy — gara gözüm garasy, Gara
dagdan iner sili türkmeniň.

Hak sylamyş bardyr onuň saýasy,
Çyrpynşar çölünde neri, maýasy,
Reňbereň gül açar ýaşyl ýáylasy, Gark
bolmuş reýhana çöli türkmeniň.

Al-ýaşyl bürenip çykar perisi,
Kükeýip bark urar anbaryň ysy, Beg,
töre, aksakgal ýurduň eýesi, Küren tutar
gözel ili türkmeniň. Ol merdiň ogludyr,
mertdir pederi, Görogly gardaşy,
serhoşdyr seri, Dagda, düzde kowsa,
saýýatlar diri Ala bilmez, ýolbars ogly
türkmeniň. Köňüller, ýürekler bir bolup
başlar, Tartsa ýygyn, erär topraklar-
daşlar, Bir suprada taýýar kylynsa aşlar,
Göteriler ol ykbaly türkmeniň.
Köňül howalanar, ata çykanda. Daglar
lagla döner, gyýa bakanda, Bal

getirer, joşup derýa akanda, Bent
tutdurmaz, gelse sili türkmeniň.
Gapyl galmaz, döwüş güni har olmaz,
Gargyşa, nazara giriftar olmaz, Bilbilden
aýrylyp, solup, saralmaz, Daýym anbar
saçar güli türkmeniň.

Tireler gardaşdyr, urug ýarydyr,
Ykballar ters gelmez — hakyň nurudyr,
Mertler ata çykça, söweş sarydyr, Ýow
üstüne ýörär ýoly türkmeniň.

Serhoş bolup çykar, jiger daglanmaz, Daşlary
syndyrrar, ýoly baglanmaz. Gözüm gaýra
düşmez, köňül eglenmez, Magtymguly — sözlär
tili türkmeniň.

«Oýan» diýdiler

Ýatyp erdim gamda, geldi erenler,
«Turgul, ha, ýeriňden, oýan!» diýdiler.
Gözüm açyp gördüm jümle-jahany, «Şol
durany Şahymerdan» diýdiler.

Erenler jem bolup, bazar etdiler,
Mynafyklar turup, hezer etdiler, Aly

babam bize nazar etdiler, Bir kâse mey
berip: «Iç-gan!» diýdiler.

Oýanyp gaflatdan, açdym gözümni,
Erenler paýyna sürtdüm ýüzümni,
Okatdylar, hak sözledim sözümni,
«Segsen müň kelamy beýan» diýdiler.
Erenler jem bolup, mundan göçdüler,
Syrat köprüsinden bir-bir geçdiler, Ol
howzy-Köwserden şerap içdiler, Içen
şahbazlarny «Soltan» diýdiler.

Magtymguly, sözle bu şirin tilde,
Umydym köp durur şol duran ýolda, Baş
wagt namazyň oky her günde,
«Ahyret ýoldaşyň — iman» diýdiler.

Boýlaryňa

Ýörseň, ýarym, guwana men
Serwi kamat boýlaryňa, Gülden
puşeş ýaraşypdyr Ajap raht
boýlaryňa.

Men — bilbile eýläp azar,

Aldyň şirin janym nisar,
Züleyhadan galan zünnar Bolsun
hajät boýlaryňa!

Görsem roýuň, ýok armanym,
Sensiz hazan ursun janym,
Ykbalym, dinim-imanym Kylam
hormat boýlaryňa.

Yşkyň bilen men dat eýläp, Öwrenip
men, adat eýläp, Ömür-ahyr perýat
eýläp, Ýetmez lahat boýlaryňa.

Gören aşyk geda bolar,
Il-gününden jyda bolar,
Magtymguly, pida bolar Din-
keramat boýlaryňa.

Uýat eýleýir

Meňli hanym golun dişläp,
Bizden ki uýat eýleýir. Kä
daranyň, uz ýörişläp, Bizden ki
uýat eýleýir. Aşyk, gulak
goýgul söze, Syýa zülöp ýaraşar
ýüze, Sürme çekip gara göze,
Bizden ki uýat eýleýir.

Geyinipdir gyzył-aly,
Bilmen nedir ýar hyýaly, Göz edip
ýomut, ahaly, Bizden ki uýat
eýleýir. Ykbal çapmaz, ýöreý
diýsem Ýokdur malym, bereý
diýsem, «Aç, roýuňy—göreý!»
diýsem, Öwrülip uýat eýleýir.

Görüşeli, Meňli hanym —
Istihanym, şirin janym! Pyragy diýr,
din-imanym Ýetdirmez, uýat
eýleýir.

Bu gün

Dogdy asmanyň Zöhresi,
Çyn aşyga döwran bu gün.
Açyldy zemin lälesi, Üşbu
dünýä reýhan bu gün.

Her saýranda şeýda bilbil,
Öwşün atar, öwüsip gül, Aşyk
bolsaň, muny ýat bil, Magşuk saňa
gurban bu gün.

Til senuber şekeristan,

Älem-jahan gül-gülüstan, Goýnuň
içre biten bostan, Goç ýigitler
bagban bu gün.

Gülşen içre girer bolsaň,
Gül dessesin tირer bolsaň,
Menden habar sorar bolsaň, Toty
güftar zyban bu gün. Dağlar
başyn ümür basan, Jülgesinde
güller ösen, Her deminde namart
gysan

Adyl şahdan perman bu gün.
Dowamatdyr il merdine,
Awun bermez şir gurduna, Çyn
aşygyň ol derdine
Pyragydan derman bu gün.

Söymüşem seni

Ýa habyp, hak resuly sen, Çyn
jandan soýmüşem seni.
Derwüşler gadyr gijesin
Söýen dek söýmüşem seni.
Eýleýip seýr-u seýrany,

Keşt etsem külli Eýrany, Misli
Ybraýym Sarany Söýen dek
söýmüşem seni. Ýakup ýurt
etdi Kengany,

Ogludyr Müsür soltany, Misli
Ýusup Züleýhany Söýen dek
söýmüşem seni.

Ýalançyny tutdy ady,
Olardyr yşkyň binýady, Mejnun
Leýli perizady Söýen dek
söýmüşem seni. Dildi daglaryň
zirini,

Tapmaýan biri-birini, Aşyk Perhat
ol Şirini
Söýen dek söýmüşem seni. Egdi
meni dünýe maly, Bolmady
yşkym kemaly. Seýpelmelek
Mahjemaly Söýen dek
söýmüşem seni.

Basdy muhubbet nyşany,
Keşt eýledim çar köşäni, Ýemende
Warka Gülşany Söýen dek
söýmüşem seni.

Gitdi elden ygtyýary,
Galmady sabr-u karary. Aşyk
Nowruz, Gül-Ferhary Söýen dek
söýmüşem seni.

Bu gün ýolukdylar Hyzra,
Durdular nyýaza, nezre, Birbirini
Wamyk, Uzra Söýen dek
söýmüşem seni.

Gezdiler Rumuň düzüni,
Berdiler hakyň karzyny,
Aryzda Ganbar Arzyny Söýen
dek söýmüşem seni.

Tutmady olar dünýäni,
Galmady ýary-ýarany,
Misli ol Tahyr Zöhräni Söýen
dek söýmüşem seni.
Bu dünýä goýupdyr kimi,
Hoş tutuň baş günlük demi, Aşyk
Garyp Şasenemi Söýen dek
söýmüşem seni.

Magtymguly, dünýä pany,
Ötüpdür Rüstemler, kany?
Aý, Gün-u Zemin, asmany

Söylen dek söymüşem seni.

Aýryldym

Bilbilem, ahy-zar çekip, Täze
gülzardan aýryldym. Gözden
ganly ýaşym döküp, Ol söwer
ýardan aýryldym. Ýara ýaraşar
sürmeçe, Sypatyn söýlärem
ança, Lebi şeker, agzy gunça,
Zülpi garadan aýryldym.

Şirin janda ýokdur takat,
Jebri anyň jana rahat,
Gaşlary pitneýi-apat, Çeşmi
hunhordan aýryldym.

Aýryldym gunça-gülümden, Syýa
saçy sünbülimden, Hoş owazly
bilbilimden— Şirin güftardan
aýryldym.

Däli könlüm arzymany,
Külli gözelleriň hany,
Sekiz jennetiň bostany, Bakjaly
bardan aýryldym.
Illeri bar diňli-diňli,
Sowuk suwly, ter öleňli, Ili —
gökleň, ady — Meňli, Názli
dildardan aýryldym.

Magtymguly, aşyk mestan,
Bagladym şanyňa destan,
Menzilgähi bag-u bostan,
Almaly nardan aýryldym.

Armanym galdy

Zübeýda, naçarym, diňle!
Kalbymda armanym galdy;
Kuýaşymdan akdyrdym gan, Zemine
bak, ganym galdy.

Bilbilem, çekmişem zary,
Sowuldy yşkyň bazary,
Uruldy hijran hanjary, Aglap Meňli
hanym galdy.

Öten günlerim düýş bolup, Gezdim
ilimden uýalyp.
Bakyň, jesedim boş galyp, Lahat içre
janym galdy.

Günbe-günden derdim artyp,
Ýörmedim jahany ýortup,
Zähmet çekip, azar tartyp,
Düzdüğim destanym galdy.

Zalym pelek, gahba pelek! Çoh
janlary kyldyň heläk, Läle,
zemin, asman, melek! Wah,
mahy-tabanym galdy.
Magtymguly, gara ýüzüň,

Diňlemezler zaryn sözüň.
Zübeýdäm, ýaşlasaň gözüň,
Harytsyz dükanym galdy.

Öýlengin

Ýigit halyň garrylyga Salaýyn
diýseň, öýlengin.

Kethudalyk endişesin Kylaýyn
diýseň, öýlengin. Kethudalyk gözel
ýoldur, Gaýgy garrydar, gam öldir,
Ýigitlik bir gyzyl güldür, Solaýyn
diýseň, öýlengin.

Öý, il gerek, ýorgan-düşek,
Perzent bentdir, aýal-duşak, Ýüke
werzişgär boz eşek Bolaýyn
diýseň, öýlengin. Gezer sen
oýnap, dalaşyp, Galar sen gama
bulaşyp, Hasrata, derde ulaşyp
Galaýyn diýseň, öýlengin.

Joşgun eder sen özüňden, Aýrylar
sen hoş ýazyňdan. Tükenmez derdiň
zyyndan Öleyin diýseň, öýlengin.

Ötir ýigitlik zamanyn,
Getir garrylyk dumanyn,
Dünýäniň ýagşy, ýamanyn Bileýin
diýseň, öýlengin.

Ýigitlik bir gyzyl gülşen, Garrylykda
öçer röwşen. Gujak-gujak gara

ýowşan Ýolaýyn diýseň, öýlengin.
Magtymguly, gezip her taý,
Etmezdiň jahanda perwaý,
Pygamber sünnetin berjaý Kylaýyn
diýseň, öýlengin.

Bady-sabany görsem

Dehistanyň baýrynda
Badysabany görsem.
Bahaweddin Mirkulal, Zeňni
Babany görsem.

Nagleýni arşa täçdir,
Ady äleme paçdyr, Iki
jahan mätäçdir, Arap
zybany görsem.

Gelen geçer çäşt edip,
Eglenmez güzeşt edip, Köňül
aýdar keşt edip, Älemjahany
görsem.

Hyzyr kimin çöllerde,
Ylýas kimin köllerde, Kowus
kimin daglarda Ýagşy-ýamany
görsem.

Ýokarda Hindistany, Arkada
Türküstany, Öwlüýäler
ummany
Ol Rumystany görsem.
Jan pany, jahan şeyda,
Mundan hiç ýokdur peýda,
Ýedi dag, ýedi derýa, — Däli
dünýäni görsem. Magtymguly
hoş bolsa, Aksa didäm, ýaş
bolsa, Imanym ýoldaş bolsa,
Barsam, Kábäni görsem.

Gökleň

Çöle çykar bolsa, meňzär Keyige,
gulana gökleň. Täsip edip, söweş
etse, Döner aç arslana gökleň.

Ilin, ýurdun byrakmaz,
Bela bakmaz, ýowuz ýokmaz,
Alladan emirdir, çykmaz — Bu
sözüm ýalana, gökleň.

Ylham etdi möwlam maňa,
Nazar düşdi senden ýaňa, Ýok bolar
kast eden saňa, Gaýdyp dol

Gürgene, gökleň! Sözi agzyna hak
salar, Bir nepes aýdylan bolar,
Ýamanlyk eýleýän geler «Nurbat»
diýp, amana, gökleň!

Hyruç eýläp tursa mawir,
Permana geler Nyşapur,
Öwrüler bu döwran-döwür Ähli
musulmana, gökleň. Haraba
döner Horasan, — At aýagna
galar ýegsan, Yrak gitse
Mazenderan, Gelerler permana,
gökleň.

Diniň durar hak nury dek,
Güýjüň artar Rum zory dek,
Aslyşar sen aç böri dek, Maşk edip
meýdana, gökleň!

Zor biýr sypahyň söweşe, Döwletiň
öňküden daşa. Gylyç urup
gyzylbaşa, — Dolar sen Eýrana,
gökleň! Beýik dergaha ýüz sürtüp,
Isläriň — döwletin artyp, Pyragy
diýr, goşun tartyp, Barar sen
Tehrana, gökleň!

Soňudagy

Janym bizin, Soňudagy,
Dagdanlydyr biliň seniň.
Ganym görse garşylaşar, Ýomut,
gökleň iliň seniň. Öýlükde
ýaýlany gursak,

At çapdyryp, baýrak bersek,
Temetde orak orsak, Aş dökmek
hyýalyň seniň.

Kesgiç-kesgiç baýyr geçer,
Gyzylbaýyr göwün açar,
Sowuk çeşme suwun ißer Şonda
dürli malyň seniň. Dürli-dümen
otuň biter,

Her deräň bir ile ýeter, Hatarlanşyp
kerwen öter, Naýbadaýdyr ýoluň
seniň.

Magtymguly dür seçende, Bu
döwran senden geçende,
Üstünden ilin geçende,
Niçik geçer halyň seniň.

Behem eder

Kimýany torpaga seçseň, Torpakdan
zer behem eder. Her närsäni, ýere
sepseň, Sepdigiň ýer behem eder.

Ýagşy-ýaman bolmaz mälim,
Her kim öz bilenne alym, Munda
nobat sürse zalym, Ýylýyldan şer
behem eder. Ýagşy ýigit ýol
ýitirmez, Jäht kysmatdan köp
getirmez, Müň gaýgy bir iş
bitirmez, Töwekgel — ner behem
eder.

Berimiň bolsa her kanda,
Gören saňa bolar bende, Bethüýnüň
— duşman ýanynda, Ýagşylyk —
ýar behem eder. Magtymguly söylär
sözde, Gaýrat — ötdе, haýa —

gözde, Ýylýyldan bu ýurdumyzda
Zulm artyp, zor behem eder.

Hasar dagyndadyr

Hasar dagy beýik bolar,
Üsti doly keýik bolar,
Mergenlere seýik bolar, Barsaň,
Hasar dagyndadyr. Kuh erer
ýeriň soltany,
Göwsünde gurmuş dükany, Üç
ýüz altmyş pir mekany Görseň,
Hasar dagyndadyr. Mesgen
tutar çarwadarlar,
Ýalçysynda ýatar marlar,
Deresinde biter barlar, Tirseň,
Hasar dagyndadyr.

Peleňler çyrpynyp çykan,
Boz marallar gyýa bakan,
Serkemerdir — deriň döken, Ýörseň,
Hasar dagyndadyr. Magtymguly diýr
bu dagy, Ýakypdyr heseriň dagy,

Yşk edip sapaly çagy Sürseň, Hasar
dagyndadyr.

Atça bolmaz

Haryň işi hardyr, dostlar, Müň
magtasaň, atça bolmaz.
Bedasyyla emel ýetse, Biliň,
asylzadça bolmaz.

Pany dünýäge ynanmaň,
Altyn-kümüşe guwanmaň,
Giýewlere köňül bermäň, — Bir
dogan zürýatça bolmaz.

Köp ýollarny görse gözüň, Her
magnydan bilseň ozüň, Bir
nadana aýdan sözüň Ösüp giden
badça bolmaz.

Başyň ýassyga ýetende, Sabyr, karar
bolmaz sende. Güýjüňkuwwatyň
gidende, Ogul-gyzyň ýatça bolmaz.
Magtymguly, ajap çaglar,
Kimse güler, kimse aglar, Dürli
miwe beren baglar
Sowular, jennetçe bolmaz.

Ili gözlär

Ilinden aýra düşen — Ah
urar, ili gözlär. Ýolundan
aýra düşen — Jäht edip,
ýoly gözlär. Gökde pelek
gerdandyr, Halk ýerde
sergezdandyr, Ne bazygär
jahandyr, Göz açan maly
gözlär.

Kimlerde altyn täçdir,
Kimler saýyl mätäçdir,
Kimler düýpden gallaçdyr, Kim
parça, haly gözlär.

Kim nan tapmaz iýmäge,
Kim ýer tapmaz goýmaga,
Kim don tapmaz geýmäge, Kim
tirme şaly gözlär.

Bu jahan bir puştadyr,
Kim zinde, kim küştedir, Her
bende bir işdedir,
Her kim bir haly gözlär.
Heňnam uzyn, ömür az,

Çahar pasla başdyr ýaz, Gökde
ganat ýaýan gaz — Gözleri
köli gözlär. Magtymguly, huş
eýläp, Gezgin didäň ýaş eýläp,
Däli köňül joş eýläp,
Ýüz mün hyýaly gözlär.

Geçdi diýip aglaryn

Eý, ýaranlar, ömründen
Geçdi diýip aglaryn. Gitdi
aklym ornundan, Çaşdy
diýip aglaryn. Giden
gelmez ýolundan,
Dönmez ýaman pälinden,
Diýanat halk elinden Uçdy
diýip aglaryn. Häzir biziň
zamanda,
Ýaman sözler zybanda,
Zulum işler jahanda Joşdy
diýip aglaryn.

Bu eýýamda betkärler Ýüz
til bile aldarlar. Kany niçe
dildarlar, Geçdi diýip
aglaryn.

Niçe sada deň-duşlar
Şeýtan biligin başlar, Ýüz
dönderip gardaşlar, Gaçdy
diýip aglaryn. Görüň pelegiň
oýnun,

Üzer älemiň boýnun, Ne
jenanlar ýer goýnun Guçdy
diýip aglaryn.

Magtymguly diýr merde, Dünýä
bentdir, ten perde, Bir başym
sansyz derde Duşdy diýip
aglaryn.

Diş gitmek

Tagam lezzetin bilmez
Dahanyňdan diş gitmek.
Aňyrsyzy azdyrar Götin döwlet
— baş gitmek.

Şeýtan ýolun bek eýlär,
Gara ýüzün ak eýlär, Ýüz mün
günä ýok eýlär, Säher gözden
ýaş gitmek.

Peltesiz ýag çyraga —
Yşyk salmaz gyraga,
Ilin salar aýaga, Aýak
galyp, baş gitmek. Niçe
pise zar bolup,
Ýatsañ ýeg bimar bolup, Hoşdur
ýagşa ýar bolup, Bir ýamandan daş
gitmek. Ulaşmaganlar gama, Şükr
etmezler bu deme, Abyraýdyr
adama
Ýagşy gelip, hoş gitmek.
Ýaman dil — ýol ýitirer,
Ýagşy — rahmet getirer, Äre
sangy artdyrar Kyrkdan aşyp, ýaş
gitmek.

Pyragy, dünýä düýşdür,
Düýş görseň, düýbi hiçdir, Jahanda
ýaman işdir
Gury gelip, boş gitmek.

Gözel «Şirgazy»

Mekan eýläp, üç ýyl ýýdim duzuňy, Gider
boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»
Ötürdim gýşyňy, nowruz-ýazyňy,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Hakdan bize buýruk, baglydyr bilim,
Sende telim aldy, açyldy dilim,
Gelsin diýip garar ol gerkez ilim,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Seljerer men indi agy-garany,
Dost, rakyp, gardaşym, haky, ýarany,
Okydym, göterdim kitap, «Kurany»,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Aklym gysga erdi, käsäm gaýnady, Jiger
talwas urdy, göwün oýnady.

.....
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»

Joşgun ýüregimde mowç urar, ýatmaz,
Gaýnar, gazaplanar, hiç laýa batmaz,
Ylym-tälim algan seni unutmaz,
Gider boldum, hoş gal, gözel «Şirgazy!»
Peýman dolmaý, gelsek takat ýetmeýen,
Pynhan zahyr kylmaz akyl gitmeýen,

Bady-paý atlanyp, seýran etmeýen,
Gider boldum, hoş gal, gözəl «Şirgazy!» Rige
girsem-de, guwwas ýüzer men,
Bihasret ýaýnaýyp, bigam gezer men, Dahan
içre asal-zyban ezer men,
Gider boldum, hoş gal, gözəl «Şirgazy!»

Kämil bolup, serenjamlyk kylyp men,
Muşfygyndan, ol pederden galyp men,
Käbämden aýrylyp, jyda bolup men,
Gider boldum, hoş gal, gözəl «Şirgazy!»

Kutbda saý gözläp, kemana duşdum,
Neýsan guýdy, umman, gaýnadym-joşdum,
Hoş gal, bu gün Jeýhun bahrydan aşdym,
Gider boldum, hoş gal, gözəl «Şirgazy!»

Magtymguly taşlap göwün hapasyn, Sylady
pirini, molla-sopusyn...
Daýym unutmaz men tylla gapysyn,
Gider boldum, hoş gal, gözəl «Şirgazy!»

Döke başlady

Gomüldi derýalar, ýykyldy daglar,
Ýetimler gözýaşyn döke başlady.

Orramsydan bolan haramhor begler
Ýurdy birýanyndan ýyka başlady.

Jemagatsyz azan bir gury sesdir,
Niçe mollaň okan ylmy hebesdir,
Kazylaryň käri çay bile nasdyr, Bir
bozuk nyşana tuta başlady.

Işanlary her gapyda tapylar,
Mollalarna ýok myjabat ýapylar,
«Öwlüýä men» diýip jögi sopular,
Gygyryp, asmana böke başlady.

Çykar beýabana gyzy, gelini,
Ak ýüzüne ýapar gara telini,
Kemçinlik eýleýip, ýygan puluny
Düzedip özüne daka başlady.

Dünýäde süýthoruň pul ýygma derdi,
Baýlaryň mallary bizekat erdi, Toba
ediň, gözüm bir ýaman görädi, Dost
dostuň köňlüni ýyka başlady.
Magtymguly, başa baglap selleler,
Aç böri deý ýortup niçe mollalar, Halaldan,
haramdan ýygnap gallalar, Her, ne tapsa, dynmaý
dyka başlady.

Döker bolduk ýaşymyz

Istär — elden çyka döwlet humaýym,
Doga kylyp, döker bolduk ýaşymyz.
Dilegim duş eýle, gözeli allahym, Ersgin
boldy gitdi gyzylbaşymyz. Hyzyr gezen
çölde iller ýaýylsyn,
Ýurt binamyz gaýym bolsun, goýulsyn,
Çille mest nerlermiz barça aýylsyn, Bir
suprada eda bolsun aşymyz.

Derwüşler köňli jem dursun namaza,
Ýigitler ýygylsyn söhbete-saza, Ilimiz
ulaşsyn sowulmaz ýaza, — Togsan dolup,
tamam bolsun gyşymyz.

Türkmenler baglasa bir ýere bili,
Gurudar Gulzумы, derýaýy — Nili,
Teke, ýomut, gökleň, ýazyr, alili, Bir
döwlete gulluk etsek başimiz.

Magtymguly diýdi janyň dirligne
Musulmany goýma käpir horlugna.
Rowaç bergil ýomut, gökleň birligne,
Ol Kemal han owgan bolsun başymyz!

Çowdur han üçin

Ahmet patyşadan habar almaga, Umyt etdi iller Çowdur han üçin. Sagsalamat baryp, gaýdyp gelmäge, Oňmady ykballar Çowdur han üçin.

Baglar doňup galdy, ýagyşlar görmän,
Bulut bewl saldy, bu derde arman, Zemin zaýa boldy, pelekler perman, Jennet boldy çölleri Çowdur han üçin.

Kaza gahra mündi — perin syndyrsa, Pelek hyýal etdi — mährin indirse, Derýa joşa geldi — suwdan gandyrsa, Muştak boldy köller Çowdur han üçin.

Yzynda boldular il intizaryň,
Umyt bilen gezdi Annahal ýaryň, Atanazar boldy çekerge zaryň, Gözleý-gözleý ýollar Çowdur han üçin.

Barsa, paýy belli soltanda, handa, Ili bilmeý galdy armany janda, Kazadyr, kysmatdyr Ýezdde, Kermanda, Meger tartdy ganlar Çowdur han üçin.

Gurralar gün boldy, pallar şum boldy,

Baranlar bent boldy, ýollar bim boldy, Çeşmeler
höşk boldy, daşlar mum boldy, Guýa boldy
tiller Çowdur han üçin.

Soýle, Magtymguly, älem bilsinler,
Jaýy jennetdedir, güwä bolsunlar,
«Hak rahmet etsin!» diýp, doga kylysynlar
Tamam ulus iller Çowdur han üçin.

Ýörmeli boldy

Eý ýaranlar, musulmanlar, Jebirde
ýormeli boldy. Nije zähmet çeken
janlar Jepany görmeli boldy.

Jahan giňdir, melamat kân,
Arada köýdi şirin jan, Üstümüzde
rehimsiz han, Bil ahyr urmaly
boldy.

Azypdyr gökleň hanlary,
Kân görür bize hallary, Goýman
sürdi bar mallary, Göz dikip
durmaly boldy.

Magtymguly, aýama jan,
Biliň guşa, geý gazap don, Hetden
aşdy bu zalym han, Ahyr tor
gurmaly boldy.

Reýgan eýledi

Gaýgy-gamda eziz ömrüm solduryp,
Şum pelek azabym reýgan eýledi.
Ýazan kitaplarym sile aldyryp, Gözlerim
zynda girýan eýledi.

Gapylykda duşman aldy daşymyz,
Dargatdy her ýana deňi-duşumyz, Baş
ýylda bir kitap eden işimiz—
Gyzylbaşlar alyp, weýran eýledi.

Bir niçämiz goly bagly gul bolup,
Niçeler zynda sargaryp, solup, Kimi
berip, anyň bahasyn alyp, Her kime bir
belli baha eýledi.

Şum pelek birehim, maňa bildirdi,
Aglamakdan gül ýüzlerim soldurdy,
Golýazma kitabym sile aldyrды,
Duşmanymy jeýhun derýa eýledi.

Niçeler dünýäde boldy bir kişi,
Niçäniň agzyny doldurmaz aşy, Niçäniň
matamdan gutulmaz başy, Gijegündiz
waleýleta eýledi.

Köydürer şum pelek zulmy-jepasy,
Ýalandyr, ynanmaň, ähdi-wepasy,
Magtymguly, ýok bu sözüň hatasy, Pelek
elip kaddym duta eýledi.

Arşy aglaýa

Ýa Ahmet şa, ýerde ýaýylyp çawyň,
Adyň asman gider arşy aglaýa. Gelen
nökeriňdir, gelmeýen awuň, Beýiklik
zinesin kyl paýa-paýa. Eýrana gylyç ur,
ýörüt sypahy,
Başynda berk bolsun döwlet kulahy,
Humayun dagynda şirleriň şahy, Göýä bir
näheň sen möwji-derýaýa.

Bişeleriň aw aňtaýan şiri sen, Rumustan
beýnisi, döwüň biri sen. Zal oglunyň
almaz peýkam, tiri sen, Guştasp ogly dek
belli belaýa.

Pişň Eýran bolsa, puştuň Turandyr,
Dost işiňe hoşwagt, duşman haýrandyr,
Ykbalyň açylar, işiň döwrandyr, Merhemet
nazaryň salsaň bir jaýa.

Pyragy diýr, rowaç biýr sen, sen dini,
Şalaryň şalary, yslamyň zeyňi, Emriňe
mutyg et Eýran zemini,
Ruz-u şeb nalyşym budur hudaýa.

Öňi-ardy bilinmez

Ýomut, gökleň täsip edip özünden, Çekdi goşun,
öňi-ardy bilinmez. Sygmaý çykdy deşti-Dahhan
düzünden Ýörän ýoly, gonan ýurdy bilinmez.

Garga salsa, tugun bile depişer,
Haýbatyndan daglar-daşlar gapyşar, Öli
turup, dirilere ýapyşar, Arslany, tilkisi,
gurdy bilinmez.

Üç müň naýzabazy bardyr nökerden, Tört
müň pildary bar gala ýykardan, Teke,
salyr ýöriş etse ýokardan, Duşmanyň
namardy, merdi bilinmez. Ähli sünni
namys edip gelerler,
Gala ýykyp, bagyn berbat kylarlar, Döw
çekerler, Ispyhany alarlar, Bu kentleriň
üçi, dördi bilinmez.

Magtymguly, Alynyňdyr bu meýdan, —
Ne iş tutar, görüň, bu Omar, Osman, At
deminden doldy zemin-u asman,
Horasanyň häki-gerdi bilinmez.

Ýaýlahlary bar

Sapar edip barsak Nuşah mülküne,
Köňül isläni dek ýaýlahlary bar,
Seýran etsek gunçasyna, gülüne,
Bakjasynda bilbil oýnahlary bar.

Ýeri sazdyr, hassa bolan sagalar,
Arryk, müflis, garyp bolan oňalar,
Serçemen agajy bile deňeler, Ajap guş
salmaly awlahlary bar. Meýdany doludyr
şeker gamyşdan, Dileg etmez hergiz
gardaş gardaşdan, Üsti ýapyglydyr kümüş
kerpiçden, Her kimiň özi çün suwlahlary
bar.

Baş goşmandyr arryk, agsak şa bile,
Atdyryp du kunbul, baz le, na bile,
Şirwan galasydyr, any kim bile, Her

burçunda altyn baýdahlary bar.

Magtymguly, sazdyr, söhbetdir işiň,

Ajaldan, gaýrydan bolmaz teşwüşiň,
Baýlaryň, pakyryň, ähli derwüşiň Ýurdy
bolar ýaly farsahlary bar.

Döwletalynyň

Sünnüýe sütündir, küfürge setdir,
Çalsa tygy-tizi Döwletalynyň, Älemde
destandyr, illerde hatdyr, Söhbet içre
sözi Döwletalynyň. Sözleri pend bolup
galdy tillerde, Pakyrlar penahy ýaman
günlerde, Yrak ülkelerde, ýakyn illerde
Dost, duşmany razy Döwletalynyň.

Çoh jahan seýr etdi ömri bolynça,
Ýaradan ýok edip, ýere salynça,
Ýalançyda ýaýlap, täki ölinçä,
Sowulmady ýazy Döwletalynyň. Har

geçmez her kimni, mydam istese,

Takdyrdan daş çykmaz, geňeş taslasa,
Bürgüt deý alardy, laçyn beslese, Şir alardy
bazy Döwletalynyň.

Agyr uruglydyr, hem beýik illi, Kop
ýygylsa meşhur, äleme belli,
Meýdanda—gylyçly, diwanda—tilli,
Ýüze taýdyr özi Döwletalynyň.
Dileg etse, doň daşlary erider,
Gazap etse, hökmi daglar ýörüder,

Güneşden göwherdir, Aýdan dürüdir,
Pelekde ýyldyzy Döwletalynyň.
Sansyz ile serkerdedir, soltandyr,
Jeň ýerinde jellat, belki, arslandyr,
Menzili mesjitdir, ferşi diwandyr, Gijesi,
gündizi Döwletalynyň.

Temennasy ýerden asmana deňdir,
Bişede babyrdyr, dagda peleňdir, Gämige
labyrdyr, derýa näheňdir Herýan barsa özi
Döwletalynyň.

Naçarlaryň eňreşerler sag-solda,
Hiç biri bolmady derdiňe dalda,
Bedew bagda galdy, ýoldaşy ýolda,
Diýinmez habary Döwletalynyň.

Magtymguly, geçdi dünýede deňsiz,
Töreligde taýsyz, ärlikte eňsiz, Pygamber
peýsizdir, Süleýman soňsuz, Şoňa meňzär
zyzy Döwletalynyň.

Aly siziňdir

Sür, Feth serdar ogly, geldi wagt, Ýene bu
döwrany — aly siziňdir! Köne agyr

döwlet täze eder bagt, Beýiklik, serdarlyk
ýoly siziňdir.

Ylýas kimin ebr çeken suwlarda,
Kowus kimin duman duşen daglarda,
Gençli şäher, Hyzr gezen çöllerde Kadyr
beren dünýä maly siziňdir. Bagşeşiň
bent eder biler-bilmezi,

Ykbalyň nist eder dogry gelmezi, Dükän
käni — Jahangiriň almazy, Badahşan
magdany — lagly siziňdir.

Gaharyňyza galan — guma bulaşar,
Keremňize duşan — arşa ulaşar, Beýiklik
besaty size ýaraşar, Feridunyň ferd
ykbaly siziňdir.

Samarkant tagtynda gurlan ýaýlara,
Mehdiýe dek — helpsiz siz baýlara,
Süleýman dek sözüň ýörir suwlara,
Isgender dek derýa saly siziňdir.
Maşryga ýüz urup çyksañ Horasan,
Owwal kürt siziňdir, soňra Ýazyr han, Zir
paýy – esbiňiz Yrak, Yspyhan,
Dagystanyň hyşmy-heýli siziňdir.

Sözüm ýerde galmaz, diýdigim geler,
Nazarym kimýadyr, mis altyn bolar, Parsa
çöken döwlet size öwrüler, Indi bu
dünýäniň meýli siziňdir.

Erenler jem bolup, başyň daldarlar, Hyzyr,
Ylýas rekabyňyz ýeldärler,
On bir ymam goluňyzdan goldarlar,
Jylawňyzda ymam Aly siziňdir.
Magtymguly aýdar, Rum dek oýanmaz,
Isgender gorsudyr döwülmez, synmaz,
Dag kimin deprenmez, derýa dek dönmez,
Bu ýomut-gökkeňiň ili siziňdir.

Fetdah

Eýran, Turan indi goluň astynda,
«Sürgün» indi bu döwrany sen, fetdah!
Külli türkmen oýnar çölüň üstünde,
Dökme, bilgin, nahak gany sen, fetdah!

Bu gün şa sen, erte geda bolar sen, Ilden-
günden, dinden jyda bolar sen, Bir gün
janyň çykyp, pida bolar sen. Gazanypsyň
çoh günäni sen, fetdah!

Gözüm ýetýär, bilseň, başym alar sen,
Ýa kündeläp, meni çäýa salar sen, Men hak
diýdim, sen çoh günä galar sen, Bu alyşyň
bilen jany sen, fetdah! Sen türkmeniň ilin,
gülün soldurdyň, Ganlar döküp, gözel
ýurdum doldurdyň. Şehit bolanlaryň serin
galdyrdyň, Unudar sen tagtykäni sen, fetdah!
Halkyň öji çohdur, ykbalyň ýaman,
Ýa öler sen, ýa zyndandyr bigüman, Tagtyň
synyp, diýme «Galar men aman», Çünki zäher
kyldyň nany sen, fetdah!
Permanyňdan talaň düşdi illere,
Goluň urduň nähak gözde sillere, Kyrk
gamçydan buýrup näzik billere, Derýa
etdiň gözde huny sen, fetdah!

Aýyrdyň atadan, ene, gardaşdan,
Gollardan, aýakdan, sakgaldan, saçdan, Dendandan,
zybandan, akyldan, huşdan, Zyndan etdiň bu jahany
sen, fetdah!

Aýyrdyň, aglaýyp galdy ýarlarmyz. Pelege
ýetendir tartan zarlarmyz, Adamlar asylygý
durar darlarňyz, Ýüzden tutduň, bil,
gassaby sen, fetdah!

Pyragy, dert aýdyp, derde ýanmaly, Gan
ýuwdup, zalym fetdah ganmaly, Diri
özüm, läkin öli sanmaly, — Aňsa öldir,
bu dessany ol fetdah!

Biwepalardan

Gözläp köňül berme biwepalarga,
Bak, kim wepa görmüş biwepalardan!
Goýma özüň ýersiz bet jepalarga, Kim
bähre tapypdyr bu jepalardan! Yşkyň
owazasyn diňle daşyndan,
Jan jebrinden gorksaň, barma başyndan,
Serişdäň kem bolsa yşkyň işinden, Bar, habar al
gören mübtelalardan!

Sözüm nesihatdyr, bir gulak salyň,
Bendesi men söze hyrydar guluň. Kyrk
oýnaşly hatyn ýagşydyr, biliň, Şereňiz
köp tilli kethudalardan!

Şeraban-tehuran kimge jam bardyr,—
Köňül gözgi kimin nury enwerdir, Dünýe
ýedi başly ýalmawuz mardyr, Gaçganlar
gutulmaz bu belalardan. Ýatma,
Magtymguly, aşretiň söýüp, Munça

ýatajak sen kepeniň geýip, Hajatyn
taparmy, hojasyn goýup,
Dileg eden kimse gul-gedalardan!?

Gaça başlady

Indi bildim zamananyň azanyn,
Ýamanlar ýagşydan gaça başlady. Gaýta
bedasyllar asylzadadan Pisint etmeý, töre
geçe başlady.

Yrýa boldy köpüň okan namazy,
Taňry hiç birinden bolmady razy,
Pygamber ornunda oguran kazy Para
üçin elin aça başlady.

Şalarda galmady hökmi-adalat,
Bir pul üçin müfti berer rowaýat, Bil, bu
işler — nyşanaýy-kyýamat, Zalymlar
bitoba öte başlady.

Dadhahlar turuban, ýüzün sarardyp,
Kim töresin tapyp, reňňin gyzardyp,
Zalymlar mazluma syrtyň gabardyp,
Gamçysyndan ganlar saça başlady.

Müjtehid sözüne amal bolmady,

Mynafyklar ýaradany bilmedi, Sopular
pirinden taglym almady, Dunýe üçin
dinden geçe başlady.

Bir para sopular «sopy men» diýer,
Soramaý, zalymlar tagamny iýer,
«Bizni ýagşy kişi diýsinler» diýer, Her
işikde halka gura başlady.

Garryga aýlandy biz gören ýaşlar,
Aýaga dolandy biz gören başlar,
Bimahal ýük baglap imdi gardaşlar,

Ahyret azmyna göçe başlady. Akyl
bolan gamda ýüregin ezip,

Derdiniň dermanyn soraglap gezip,
Zamananyň pisat bolanyn syzyp,
Panydan bakyýa göçe başlady.

Ne asyl begleriň nobaty ötdi,
Gaýta şugul-haramlyga söz ýetdi,
Dünýäde kim galyp, myrada ýetdi,
Muhubbet çyragy öçe başlady.

Kazy bolan bir jowapda durmady,
Gije mähnet tartyp, kitap görmedi,
Şerigat ugrunda dogry ýörmedi, Nebs
üçin imansyz öte başlady.

Magtymguly aýdar, barha ýol tany,
Bäş gun synamaga iberdi seni, Senden
burun öten jananlar kany?
Her kim nobatynda öte başlady.

Yhsan kaýsy bilinmez

Derdim köpdür diýarymdan, döwürümden,
Haýyr kaýsy, yhsan kaýsy, bilinmez.
Zalymlaryň jepasyndan, jebrinden Yslam
kaýsy, iman kaýsy, bilinmez.

Söhbetinde hak kelimyn söýlän ýok,
Mejlisinde bir nesihat eýlän ýok, Halal
kaýsy, haram kaýsy, saýlan ýok, Sud
kaýsydyr, zyýan kaýsy, bilinmez.

Halaýykda görelde ýok, görüm ýok,
Baýlarynda sahwat ýok, berim ýok,
Hatynlarda haýa, gyzda şerim ýok, Edep
kaýsy, erkan kaýsy bilinmez.

Kişiniň malyna gözün aldyrlar, Täsiþ
edip, köňle kine doldyrlar, Birbirini
nähak ýere öldirler, Nurbat kaýsy, aman
kaýsy, bilinmez.

Magtymguly, jan myhmandyr, göwre läş, Ýagşa
dost köp, ýaman bolsaň, ýok gardaş Bu
eýýamda baş-aýakdyr, aýak-baş,
Ýagşy kaýsy, ýaman kaýsy, bilinmez.

Äleme belgilidir

Dostlar-a, dostum meniň şirin jandan
söýgülidir,
Jan kibi pynhan jahanda

äleme belgilidir.

Baş bile barsam aňa, handan olursa güzeri,
Tutsam ol ýerde watan, ol ýer ki anyň ýoludyr.
Diýrdi ýar: Men aşygym öz elim le katl edem,
Özge aşyklarnyň olsa paýy bent almalydyr.
Andan owwal gam meni gaýmal edip zülp-taryna,
Men garyby-bendäniň hem eli, hem aýagydyr.
Gaýry le bezm eýleýip, eýlese hoş köňlüni ýar, Mejlis
içre ýat edip diý:

«Ol garyp gaýgylydyr».

Ýar geler, wagt-da gider, gaflata batmyş gözlerim,
Açaýyn diýsem, açylmaz, ne agyr
uýkulydyr.

Bilmeýen soranlara aýdyň bu garyp adymyz,
Asly gerkez, ýurdy Etrek, ady Magtymgulydyr.

